

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 grudnia 2018 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi uwzględnił powództwo J. S. (1), J. S. (2) i S. S. (1) przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. uzgadniając w punkcie pierwszym wyroku treść księgi wieczystej o numerze (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi XVI Wydział Ksiąg Wieczystych, dla nieruchomości położonej w Ł. przy ulicy (...), numer budynku (...), numer lokalu (...), o powierzchni 117,4000 m², z rzeczywistym stanem prawnym w ten sposób, że w jej dziale IV – (...) nakazał wykreślić hipotekę umowną kaucyjną w wysokości 120 000 złotych wpisaną na rzecz (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł., II Oddziału w Ł.. W punkcie drugim wyroku zasądził od strony pozwanej Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. solidarnie na rzecz strony powodowej: J. S. (1), J. S. (2), S. S. (1) kwotę 5 417 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, a w punkcie trzecim nakazał pobrać od strony pozwanej Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – kasy Sadu Rejonowego dla Łodzi - Widzewa w Łodzi, kwotę 6 000 złotych tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu.

Powyższy wyrok Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

W dniu 10 maja 1996 roku w Ł. pomiędzy (...) Bankiem (...) S.A. II Oddział w Ł. a J. S. (1) oraz K. S. została zawarta umowa o kredyt hipoteczny na kwotę 80 000,00 zł. W myśl § 11 ust. 1 pkt 2 przedmiotowej umowy kredytodawca dokona wypłaty kwoty kredytu nie później niż w ciągu jednego miesiąca po dokonaniu zabezpieczenia hipotecznego kredytu poprzez ustanowienie umownej hipoteki kaucyjnej do maksymalnej wysokości 120 000,00 zł na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego zlokalizowanego w Ł. przy ulicy (...) na rzecz kredytodawcy jako hipoteki posiadającej jedynie najwyższe pierwszeństwo wpisanej do księgi wieczystej prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Łodzi pod nr KW (...) udokumentowanego przedłożonym kredytodawcy odpowiednim odpisem księgi wieczystej. Przedmiotowa umowa kredytu została wypowiedziana przez Bank ze skutkiem na dzień 8 stycznia 2005 roku.

W dniu 23 maja 1996 roku w dziale IV księgi wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi XVI Wydział Ksiąg Wieczystych została wpisana hipoteka umowna kaucyjna na kwotę 120 000 złotych na rzecz wierzyciela hipotecznego (...) Banku (...) S.A. w Ł. II Oddziału w Ł.. Wpis ten jest aktualny.

Przed Sądem Okręgowym w Łodzi toczyło się pod sygnatura II C 1161/05, postępowanie z powództwa J. S. (1) i K. S. przeciwko Bankowi (...) SA II Oddział w Ł. z udziałem interwenienta ubocznego E. S.

o ustalenie nieistnienia roszczenia banku z tytułu umowy kredytu hipotecznego z dnia 10 maja 1996 roku. Strona powodowa w toku procesu wskazywała na nieważność przywołanej umowy. Wyrokiem z dnia 18 marca 2009 roku Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił niniejsze powództwo. Z kolei Sąd Apelacyjny w Łodzi w sprawie o sygnaturze akt I ACa 876/09, w dniu 6 lipca 2010 roku oddalił apelacje powodów od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 18 marca 2009 roku.

W dniu 3 stycznia 2011 roku Bank (...) wniósł do Sądu Okręgowego w Łodzi pozew przeciwko J. S. (1), K. S. i E. S., którym wniósł zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwoty 132 127,00 zł wraz z odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od kwoty 31.828,20 zł od dnia 13 grudnia 2010 roku do dnia zapłaty, z tytułu zawartej w dniu 10 maja 1996 roku umowy o kredyt hipoteczny.

W odpowiedzi na pozew J. S. (1), K. S. i E. S. wnieśli o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu podnieśli zarzuty: przedawnienia w zakresie odsetek od świadczenia głównego oraz nieważności umowy kredytowej z dnia 10 maja 1996 roku z powodu jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego.

W dalszym toku postępowania przed Sądem Okręgowym w Łodzi w piśmie z dnia 26 marca 2013 roku J. S. (1), K. S. i E. S. podnieśli zarzut przedawnienia także w stosunku do roszczenia głównego, opierając się na fakcie, iż strona

powodowa - bank wypowiedział umowę ze skutkiem na dzień 8 stycznia 2005 roku, a roszczenie banku przedawnia się po upływie 3 lat od dnia wymagalności.

W toku procesu przed Sądem Okręgowym w Łodzi w sprawie o sygnaturze I C 301/11 została wydana opinia biegłego do spraw księgowości bankowej, który po analizie akt sprawy podał, iż raty kredytu wynikające z umowy zawartej między powodami a stroną pozwaną z dnia 10 maja 1996 roku były księgowane w sposób prawidłowy, wysokość zobowiązania J. S. (1), K. S. i E. S. na dzień wytoczenia powództwa w sprawie o sygnaturze I C 301/11 z tytułu kapitału oscylowała na kwotę 32 582,33 zł, zaś z tytułu odsetek na kwotę 65 185,37 zł.

Wyrokiem z dnia 19 listopada 2015 roku Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie I C 301/11 w sprawie z powództwa Banku (...) w Ł. przeciwko J. S. (1), K. S. oraz E. S. o zapłatę, oddalił powództwo w całości. Wyrok uprawomocnił się 11 grudnia 2015 roku.

Od powyższego wyroku nie zostało sporządzone pisemne uzasadnienie, wobec braku wniosku stron, w tym zakresie.

Bank (...) S.A. z siedzibą w W. jest następcą prawnym (...) Banku (...) S.A. z siedzibą w Ł..

Powyższy stan faktyczny w większości w oparciu o dowody, których wiarygodność nie była przez strony kwestionowana i był on pomiędzy stronami bezsporny.

W świetle powyższych okoliczności Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie powodów jest zasadne – zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie Sąd Rejonowy podkreślił, iż dla oceny zasadności powództwa w rzeczowej sprawie relewantne znaczenie miał wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi wydany w dniu 19 listopada 2015 roku, w sprawie o sygnaturze I C 301/11, do którego to nie sporządzono pisemnego uzasadnienia. Powyższe orzeczenie wiązało bowiem na podstawie art. 365 § 1 k.p.c. strony procesu w przedmiotowej sprawie, konieczne więc było odtworzenie okoliczności faktycznych stanowiących podstawę rozstrzygnięcia zakończonego sporu sądowego (rozumowania Sądu Okręgowego), na podstawie zgromadzonego w tej sprawie materiału dowodowego tj. ustalenie, co było podstawą oddalenia powództwa w sprawie I C 301/11.

W oparciu o powyższą konstatację Sąd Rejonowy wskazał, iż w przywołanej sprawie J. S. (1) podniosła tak zarzut przedawnienia należności, jak i zarzut nieważności umowy kredytu z dnia 10 maja 1996 roku. W ocenie Sądu Rejonowego orzekającego w sprawie, Sąd Okręgowy nie oddalił jednakże powództwa w sprawie I C 301/11 z uwagi na podniesiony zarzut przedawnienia. Wierzytelność, która była dochodzona przez bank w sprawie I C 301/11 była zabezpieczona ustanowioną na nieruchomości powodów hipoteką umowną, a to oznaczało, iż Sąd, mimo przedawnienia dochodzonej w procesie wierzytelności, winien ją zasądzić, z tym jednak zastrzeżeniem, że winien w sentencji ograniczyć odpowiedzialność dłużników (J. S. (1), K. S. i E. S.) do przedmiotu hipoteki. Zgodnie z poglądem judykatury wyrażonym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2016 roku (sygnatura akt I CSK 616/15) artykuł 77 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 707 ze zm.) ma zastosowanie bez względu na to, czy właścicielem przedmiotu hipoteki jest dłużnik osobisty, czy też osoba trzecia. W tym pierwszym przypadku - jeżeli dłużnik podniesie zarzut przedawnienia - powództwo w zakresie odpowiedzialności osobistej nie będzie zasadne, natomiast w zakresie odpowiedzialności rzeczowej powinno zostać uznane za zasadne. Tym samym sąd powinien zasądzić świadczenie z ograniczeniem odpowiedzialności dłużnika do przedmiotu hipoteki (art. 319 k.p.c.), przy czym nie może zasądzić kwoty wyższej niż suma hipoteki. Inaczej mówiąc, jeżeli właściciel nieruchomości jest zarazem dłużnikiem osobistym, to wprawdzie przedawnienie nie pozbawia wierzyciela hipotecznego uprawnienia do zaspokojenia się z nieruchomości, jednakże tylko do wysokości sumy hipoteki (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2018 roku, sygnatura akt V CSK 212/17, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2017 roku, sygnatura akt V CSK 233/16). Przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką pociąga bowiem za sobą tylko skutki w sferze obligacyjnej. Nie pozbawia natomiast wierzyciela hipotecznego uprawnienia do zaspokojenia się z nieruchomości, co oznacza, że właścicielowi nieruchomości obciążonej nie przysługuje skuteczny zarzut przedawnienia, i to niezależnie od tego, czy jest też dłużnikiem osobistym, czy tylko

rzeczowym. Odpowiedzialność rzeczowa jest wyłączna, a dłużnik osobisty może obronić się zarzutem przedawnienia, jeżeli nie jest jednocześnie dłużnikiem rzeczowym (art. 117 k.c.). Jeżeli nim jest, a dojdzie do przedawnienia i dłużnik zgłosi taki zarzut, to będzie odpowiadał tylko rzeczowo, a sąd, uwzględniając powództwo, ograniczy, zgodnie z art. 319 KPC, jego odpowiedzialność do obciążonej nieruchomości (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 10 kwietnia 2015 roku, sygnatura akt sprawy I ACa 1492/14).

Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy skonstatował, iż gdyby Sąd Okręgowy w Łodzi uznał powództwo w sprawie o sygnaturze I C 301/11 za zasadne, to mimo podniesionego zarzutu przedawnienia, winien, w oparciu o obowiązujące przepisy prawa, wydać wyrok zasądający świadczenie, z ewentualnym, w sytuacji gdyby podzielił podniesiony przez stronę pozwaną, zarzut przedawnienia, ograniczeniem odpowiedzialności na podstawie art. 319 k.p.c. Z uwagi na fakt, iż w przywołanej sprawie zapadł wyrok oddalający powództwo, mimo wniosków płynących ze złożonej opinii biegłego, oraz podniesionego zarzutu przedawnienia, zdaniem Sądu Rejonowego w sprawie I C 301/11 Sądu Okręgowego w Łodzi podstawą do oddalenia powództwa było uznanie, że zawarta między stronami umowa kredytu hipotecznego z dnia 10 maja 1996 roku jest nieważna, ewentualnie, że powodowie w całości uczynili zadość zawartej umowie kredytu poprzez jej spłatę w całości. Tylko bowiem powyższe okoliczności mogły rzutować na ostateczne rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w Łodzi, zawarte w prawomocnym wyroku z dnia 19 listopada 2015 roku.

Tym samym, w związku z oddaleniem powództwa z uwagi na inne okoliczności, niż przedawnienie roszczenia zabezpieczonego ustanowioną hipoteką, Sąd Rejonowy wskazał, iż w realiach rozstrzyganej sprawy nie będzie miał zastosowania cytowany powyżej art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece z dnia 6 lipca 1982 roku (Dz. U. Nr 19, poz. 147), czego konotacją stało się uwzględnienie przedmiotowego powództwa.

Za powyższym stanowiskiem zdaniem Sądu Rejonowego przemawiał również fakt, iż strona pozwana Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. jako następcą prawny (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w Ł., która posiada zabezpieczenie w postaci hipoteki umownej kaucyjnej w wysokości 120.000,00 zł, wpisanej w dziale IV Księgi wieczystej o numerze (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieście w Łodzi dla lokalu mieszkalnego położonego w Ł. przy ulicy (...)/35, nie ma jednakże możliwości prowadzenia postępowania egzekucyjnego, z uwagi na brak tytułu wykonawczego. Postępowanie zainicjowane przez Bank (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. przed Sądem Okręgowym w Łodzi w sprawie o sygnaturze I C 301/11, o zapłatę, nie doprowadziło bowiem do wydania tytułu wykonawczego na podstawie, którego strona pozwana mogłaby skutecznie wszcząć postępowanie egzekucyjne, domagając się zaspokojenia z nieruchomości, na której ciąży hipoteka. Powyższe okoliczności zdaniem Sądu I instancji, również świadczyły o tym, iż widniejący w dziale IV Księgi wieczystej o numerze (...) wpis hipoteki umownej kaucyjnej w wysokości 120.000,00 zł, jest wpisem niejako „martwym”, bez możliwości skorzystania z niego w przyszłości.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł w oparciu o treść art. 98 § 1 k.p.c., statuującego zasadę odpowiedzialności za wynik postępowania. Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy zasadził od strony pozwanej solidarnie na rzecz strony powodowej kwotę 5 417 zł, na co składa się wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 5 400 zł, ustaloną w oparciu o § 2 ust. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015, poz. 1800) powiększoną od uiszczoną opłatę skarbową od udzielonego pełnomocnictwa.

Na podstawie art. 113 ust. 1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 roku (Dz. U. Nr 167, poz. 1398) Sąd Rejonowy nakazał pobrać od strony pozwanej, jako przegrywającej proces, na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, nieuiszczoną opłatę sądową od pozwu w wysokości 6 000 zł, od obowiązku, uiszczenia której strona powodowa została zwolniona

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód zaskarżając go w całości. Wyrokowi temu zarzucił:

1. sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w następstwie naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c., przejawiająca się w niesłusznym założeniu, że motywem wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z 19 listopada 2015 r. wydanego w sprawie sygn. I C 301/11 i mającego stanowić prejudykat w niniejszej sprawie „... było uznanie przez Sąd, że zawarta między stronami umowa

kredytu hipotecznego z dnia 10 maja 1996 r. jest nieważna, ewentualnie, że powodowie w całości uczynili zadość zawartej umowie kredytu poprzez jej spłatę w całości", chociaż założenie to jest sprzeczne z:

- a. wcześniejszym prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 18.03.2009 r. wydanym w sprawie sygn. II C 1161/05, utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 06.07.2010 r. sygn. I ACa 876/09, oddalającym prawomocnie wcześniejsze powództwo powodów o ustalenie nieistnienia roszczenia Banku, ze względu na nieważność umowy kredytowej,
- b. brakiem powołania przez powodów w toku procesu o sygn. I C 301/11 innych przyczyn nieważności umowy kredytowej, które mogłyby zaistnieć po uprawomocnieniu się z dniem 06.07.2010 r. w/w w pkt. I.1.a. wyroku odmawiającego uznania umowy kredytowej za nieważną,
- c. opinią biegłego ds. rachunkowości wydaną w w/w sprawie sygn. I C 301/11, w której potwierdzone zostało, że „... raty kredytu ... były księgowane w sposób prawidłowy, wysokość zobowiązania J., K. i E. S. na dzień wytoczenia powództwa w sprawie o sygn. I C 301/11 z tytułu kapitału oscylowała na kwotę 32.582,33 zł., zaś z tytułu odsetek na kwotę 65.185,37 zł. (okoliczność bezsporna)”
- d. brakiem wykazania przez powodów, w toku ówczesnego procesu o sygn. I C 301/11, aby dokonali oni spłaty w/w zadłużenia stwierdzonego powołaną wyżej opinią biegłego,

które to okoliczności przeczą przyjętej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku tezie o istnieniu podstaw do uznania w toku procesu w sprawie sygn. I C 301/11, że przedmiotowa umowa kredytowa mogła być uznana za nieważną lub spłaconą w całości;

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 187 § 1 pkt. 1-2 k.p.c., w związku z art. 321 k.p.c. przez niesłuszne uznanie za dopuszczalne, aby w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy w Łodzi pod sygn. I C 301/11, w której Bank dochodził od państwa S. zapłaty swych wierzytelności kredytowych z tytułu umowy kredytowej, a więc dochodził zapłaty ich długu osobistego, Sąd Okręgowy - w braku podstaw do uwzględnienia tego powództwa o zasądzenie długu osobistego - mógł wg swego uznania zasądzić od państwa S. dług z tytułu hipoteki, na zasadzie ich odpowiedzialności rzeczowej, na której Bank, reprezentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika, nie opierał jednak swego powództwa.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił dodatkowo, co następuje:

W dniu 5 czerwca 2005 roku powodowie J. S. (1) i K. S. złożyli do Sądu Okręgowego w Łodzi pozew przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W. o ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny nr 13/96/HM zawarta między stronami w dniu 10 maja 1996 roku jest nieważna i w konsekwencji tego dokonane dotąd przez powodów wpłaty zaspokajają w pełni wierzytelność pozwanego banku. W uzasadnieniu pozwu podniesiono, iż pozwany bank udzielił powodom kredytu w kwocie 80 000 zł na częściowe sfinansowanie nabycia lokalu. W umowie określono, że spłata kredytu winna nastąpić w okresie 9 lat, przy czym przewidziano możliwość przedłużenia tego terminu. Powodowie dokonali wpłaty na konto banku kwoty 142 619,65 zł, która została rozliczona przez bank w każdym piśmie odmiennie. Powodowie podnieśli, że dokonywali spłat wyższych niż ustalone przez bank należności, kwota należnej raty ustalonej przez bank z reguły była dwukrotnie niższa od pobranych odsetek i tylko przy pierwszej spłacie część wpłaconych pieniędzy zarachowano na spłatę kapitału. Bank nie przedłożył powodom harmonogramu spłaty kredytu w momencie zawarcia umowy, a następnie dokonał takich księgowania, które zapewniły mu maksymalny zysk poprzez pobieranie olbrzymich odsetek. Nadto przez 9 lat nie określił zasad spłaty udzielanego kredytu. Powodowie wskazali, iż bank działając z pozycji silniejszego narzucił im reguły odpowiedzialności kontraktowej powodujące rażące pokrzywdzenie ich interesów, działanie banku winno więc być uznane za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego.

Powyższa sprawa toczyła się przed Sądem Okręgowym w Łodzi pod sygnaturą II C 1161/05. W dniu 18 marca 2009 roku Sąd Okręgowy w Łodzi wydał w przedmiotowej sprawie wyrok w którym oddalił powództwo. Powyższy wyrok jest prawomocny – apelacja powodów od przedmiotowego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi w dniu 6 lipca 2010 roku – I ACa 876/09.

(wyrok z uzasadnieniem k. 168-173, wyrok k. 174 – okoliczności bezsporne)

W pozwie złożonym przez Bank (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. w sprawie I C 301/11 przed Sądem Okręgowym w Łodzi przeciwko J. S. (1), K. S., E. S. zapłatę kwoty 132 127 zł wraz z odsetkami w wysokości 4-krotności kredytu lombardowego NBP od kwoty 31 828,20 zł liczonymi od dnia 13 grudnia 2010 roku do dnia zapłaty powód w uzasadnieniu wskazał, iż powyższą należność dochodzi w związku z niewywiązaniem się przez pozwanych z postanowień umownych umowy o kredyt hipoteczny o numerze 13/96/HM. W powyższym pozwie nie wskazał, iż powyższa należność jest dochodzona z tytułu odpowiedzialności rzeczowej pozwanych. W uzasadnieniu pozwu powołano się również na wyrok wydany w sprawie II C 1161/05 wydany przez Sąd Okręgowy w Łodzi w którym zostało oddalone powództwo kwestionujące ważność umowy na której oparte jest żądanie.

(z załączonych akt I C 301/11: pozew k. 2-3)

W sprawie I C 301/11 powodowie J. S. (1), K. S. i E. S. w złożonej na rozprawie w dniu 7 kwietnia 2011 roku odpowiedzi na pozew podnieśli także zarzut przedawnienia roszczenia ograniczając go do przedawnienia roszczenia w zakresie odsetek od świadczenia głównego.

(załączone akta I C 301/11: odpowiedź na pozew k. 86-100, protokół rozprawy k. 101)

W toku postępowania I C 301/11, w dniu 25 marca 2013 roku, powodowie podnieśli zarzut przedawnienia do całości roszczenia.

(z załączonych akt I C 301/11: pismo procesowe k. 309-310)

Wiarygodność dowodów w oparciu o które Sąd Okręgowy dokonał dodatkowych ustaleń, nie była przez strony kwestionowana w toku procesu, z tych też względów Sąd oparł się na nich dokonując powyższych ustaleń.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda jest zasadna w całości.

W ocenie Sądu Okręgowego słusznym okazał się już pierwszy zarzut apelacyjny dotyczący naruszenia art. 233 k.p.c. to jest przyjęcia, iż motywem wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 19 listopada 2015 roku wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z 19 listopada 2015 r. wydanego w sprawie sygn. I C 301/11 i mającego stanowić prejudykat w niniejszej sprawie „ ... było uznanie przez Sąd, że zawarta między stronami umowa kredytu hipotecznego z dnia 10 maja 1996 r. jest nieważna, ewentualnie, że powodowie w całości uczynili zadość zawartej umowie kredytu poprzez jej spłatę w całości”, przy pominięciu dowodu w postaci wyroku wraz z uzasadnieniem Sądu Okręgowego w Łodzi ze sprawy II C 1161/05, który to dowód niewątpliwie miał wpływ na prawidłową ocenę innych dowodów w sprawie, wyprowadzane z tych dowodów wnioski. Zasadnie bowiem skarżący wskazał, iż w świetle związania stron prawomocnym orzeczeniem na mocy art. 365 § 1 k.p.c. brak było podstaw do przyjęcia, iż w sprawie I C 301/11 do oddalenia powództwa mogło dojść na skutek nieważności ustaleń umownych zawartych w umowie o kredyt hipoteczny nr 13/96/HM z dnia 10 maja 1996 roku. Powyższy przepis, co już wskazał Sąd Rejonowy dokonując obszernej analizy art. 365 § 1 k.p.c., zawiera w sobie zakaz ponownego prowadzenia sporu co do okoliczności faktycznych stanowiących podstawę rozstrzygnięcia zakończonych sporu sądowego, co pozwalało przyjąć, iż w kwestii nieważności ustaleń umownych zawartych w w/w umowie ustalenia Sądu Okręgowego w Łodzi w sprawie I C 301/11 były tożsame z tymi, które dokonał Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie II C 1161/05 – nie mogły być więc także przyczyną oddalenia powództwa w sprawie I C 301/11.

Powodem dla którego powództwo w sprawie I C 301/11 zostało oddalone nie mogła być również okoliczność spełnienia świadczenia przez pozwanych w całości. Z ustaleń przyjętych przez Sąd Rejonowy wynikało, iż w toku sprawy I C 301/11 przyjęto iż na dzień wytoczenia powództwa w sprawie o sygnaturze I C 301/11 należność z umowy nr (...) z tytułu kapitału oscylowała na kwotę 32 582,33 zł, zaś z tytułu odsetek na kwotę 65 185,37 zł, zaś należności z uiszczanych rat były księgowane w sposób prawidłowy. Wnioski z przedmiotowej opinii nie zostały podważone przez żaden inny dowód przeprowadzony w tej sprawie, żaden dowód w sprawie nie uzasadniał również twierdzeń powodów, iż spłacili oni należność wynikającą z przedmiotowej umowy w całości, nie kolidował z wnioskami zawartymi w wyżej przytoczonej opinii, nie został przeprowadzony w tym zakresie dowód z opinii innego biegłego przeczący tym wnioskom. W tym miejscu należy wskazać, iż biegły wydaje opinię o takich dziedzinach życia, które wymagają wiadomości szczególnych, co skutkuje tym, że Sąd nie może postąpić z opinią biegłego w ten sposób, aby zastąpić pewne wnioski z tej opinii swoimi ustaleniami, opartymi nie na konkretnych faktach, lecz na rozumowaniu, które w oderwaniu od wiadomości fachowych może z łatwością przekształcić się w dowolność. Dlatego też opinie biegłych, analizowane i oceniane mogą być jedynie w zakresie ich fachowości, rzetelności i poprawności wnioskowania, a nie z pozycji wartościowania ich poglądów. Przy ocenie opinii biegłego Sąd nie może zająć stanowiska odmiennego, niż wyrażone w opinii, na podstawie własnej oceny stanu faktycznego. Odmiennie ustalenia w tej mierze mogą być dokonane tylko na podstawie opinii innych biegłych, jeżeli ich opinia jest bardziej przekonująca (por. wyrok SN z 13.10.1987r., II URN 228/87, (...)), co oznaczało, iż w sprawie I C 301/11 Sąd Okręgowy mając do dyspozycji tylko i wyłącznie opinię wskazującą, iż pozwani nie spłacili należności z tytułu umowy nr (...) nie mógł dojść do odmiennych wniosków i oddalić powództwo uznając, iż należność z tytułu tej umowy została spłacona w całości. Dojście do innych wniosków byłoby w świetle przeprowadzonych dowodów nielogiczne, nie znajdujące uzasadnienia w zgromadzonym materiale dowodowym.

Zasadniczo uwzględniając już powyższe rozważania, mając dodatkowo na względzie, iż zarzut przedawnienia całości roszczenia został przez pozwanych podniesiony już pod koniec prowadzonego postępowania po przeprowadzeniu większości postępowania dowodowego tj. w dniu 25 marca 2013 roku, należało skonstatować, iż przeprowadzone postępowanie dowodowe przez Sąd I instancji w sprawie II C 478/18 nie wykluczyło, że powodem oddalenia powództwa w sprawie I C 301/11 przez Sąd Okręgowy w Łodzi było przedawnienie roszczenia.

Niewątpliwie tego stanowiska nie mogły zmienić rozważania Sądu Rejonowego, iż podniesienie przez pozwanych w sprawie I C 301/11 zarzutu przedawnienia winno skutkować oddaleniem powództwa w zakresie odpowiedzialności osobistej, natomiast w zakresie odpowiedzialności rzeczowej powinno zostać uznane za zasadne, a sąd powinien zasądzić świadczenie z ograniczeniem odpowiedzialności dłużnika do przedmiotu hipoteki. Takie rozstrzygnięcie w przedmiotowej sprawie nie mogło zapaść, na co zasadnie zwrócił uwagę skarżący w następnym zarzucie apelacji, gdyż podstawą faktyczną dochodzonego roszczenia w sprawie I C 301/11 była tylko i wyłącznie umowa o kredyt hipoteczny nr 13/96/HM zawarta pomiędzy stronami, a nie hipoteka umowna kaucyjna zabezpieczająca owo roszczenie. Zakaz orzekania ponad żądanie uregulowany w art. 321 § 1 k.p.c. odnosi się bowiem zarówno do samego żądania (petitum) jak i do jego podstawy faktycznej (causa petendi). W art. 321 § 1 k.p.c. jest bowiem mowa o żądaniu w rozumieniu art. 187 § 1 k.p.c., a w myśl tego przepisu obligatoryjną treść każdego pozwu stanowi dokładnie określone żądanie oraz przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających to żądanie. W sprawie I C 301/11 podstawa faktyczna pozwu została sformułowana w sposób jasny i przejrzysty wskazując na odpowiedzialność osobistą, a nie rzeczową pozwanych, gdyż wynikała z niewykonania umowy o kredyt hipoteczny. W takiej sytuacji procesowej wydanie przez sąd w sprawie I C 301/11 orzeczenia w przedmiocie odpowiedzialności rzeczowej stanowiłoby wyjście poza zakres żądania pozwu, naruszałoby zakaz zawarty w art. 321 § 1 k.p.c. (vide: wyrok SN z dnia 08.02.2012, V CSK 72/11, Lex nr 1233425), za błędne należało więc uznać wyżej przywołane rozważania Sądu Rejonowego.

Uwzględniając powyższe Sąd Okręgowy, podzielając stanowisko skarżącego, nie oparł się na ustaleniach Sądu Rejonowego poczynionych w rozważaniach prawnych w zakresie motywów oddalenia powództwa w sprawie I C 301/11 przez Sąd Okręgowy w Łodzi. W pozostałym zakresie ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji w stanie faktycznym sporządzonego uzasadnienia nie budziły wątpliwości, dotyczyły okoliczności bezspornych, co w

konsekwencji pozwoliło na ich przyjęcie przez Sąd Okręgowy i uzupełnienie o dalsze, dokonane przez niniejszym Sądem.

Powyższe ustalenia wskazywały, że żądanie pozwu nie jest zasadne.

Podstawą prawną żądania pozwu w przedmiotowej sprawie jest art. 10 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece z dnia 6 lipca 1982 roku (Dz. U. Nr 19, poz. 147), a powodowie w oparciu o ów przepis wnosili o wykreślenie hipoteki umownej kaucyjnej w wysokości 120 000 złotych wpisaną na rzecz (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł., II Oddziału w Ł. w księdze wieczystej o numerze (...) twierdząc, iż zabezpiecza ona wierzytelność która w całości wygasła.

Hipoteka ustanowiona jest na nieruchomości jako całości i istnieje aż do wygaśnięcia całej wierzytelności, którą zabezpiecza. Częściowa spłata długu bądź częściowe wygaśnięcie wierzytelności nie powoduje wygaśnięcia hipoteki w części i zmniejszenia się sumy hipoteki o spłaconą kwotę. Suma hipoteki pozostaje na niezmiennym poziomie mimo, że wysokość zabezpieczonej wierzytelności się zmniejszyła. Główną przyczyną wykreślenia hipoteki jest jej wygaśnięcie, które może nastąpić np. w wyniku spłacenia całej wierzytelności, zrzeczenia się hipoteki, zwolnienia z długu, konfuzji czy egzekucyjnej sprzedaży nieruchomości. Ciężar dowodu, że zabezpieczona wierzytelność wygasła, a w rezultacie zabezpieczająca ją hipoteka przestała istnieć spoczywa w zasadzie na właścicielu nieruchomości, zatem w niniejszej sprawie na powodach.

Powodowie domagając się wykreślenia hipoteki, powołując się na wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi w sprawie I C 301/11, winni więc wykazać iż wierzytelność wynikająca z umowy kredytu hipotecznego nr 13/96/HM wygasła w całości, co w przedmiotowej sprawie sprowadzało się tylko i wyłącznie do tego, aby wykazać, iż przyczyną oddalenia powództwa w sprawie I C 301/11 nie było przedawnienie wierzytelności. Zgodnie z treścią art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnień wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej, a tym samym nie jest okolicznością umożliwiającą wykreślenie hipoteki. Powodowie wyżej wskazanemu obowiązкови nie podolali – nie wykazali, z przyczyn omówionych wyżej, iż powództwo w sprawie I C 301/11 nie zostało oddalone z uwagi na przedawnienie dochodzonej wierzytelności.

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy w punkcie I wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób że w punkcie pierwszym zaskarżonego wyroku oddalił powództwo, w punkcie drugim wyroku, pomimo faktu, iż powodowie przegrali sprawę w całości, zasądził od powodów na rzecz pozwanego koszty procesu w części – zasądzając jedynie wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego w kwocie 2 700 zł ustalone w oparciu o § 2 pkt 6 w zw. z § 5 pkt 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015.1800 j.t.) i odstępując powodów od obciążenia kosztami procesu w pozostałej części, a punkcie trzecim odstąpił od obciążenia powódek kosztami sądowymi poniesionymi tymczasowo przez Skarb Państwa.

Zmienione rozstrzygnięcie w punkcie drugim zaskarżonego wyroku, oparte na art. 102 k.p.c. i art. 105 § 2 k.p.c., było podyktowane trudną sytuacją majątkową powodów, którą obrazuje oświadczenie o stanie majątkowym J. S. (1), charakterem sprawy, która przynajmniej w początkowym stadium, na skutek nie sporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku w sprawie I C 301/11, pozwalała powódkom sądzić, iż przedmiotowe powództwo jest zasadne, a także faktem, iż udział powódek J. S. (2) i S. S. (1) był w tej sprawie konieczny i zostały one do udziału wezwane, ich uczestnictwo w procesie nie wynikało z podjętych przez nie czynności. Niewątpliwie na powyższe rozstrzygnięcie miała też wpływ oczywista dysproporcja w sytuacji majątkowej powódek i pozwanego na korzyść pozwanego, którym jest bank. Wyżej wymienione okoliczności w oparciu o art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 623 z późn. zm.) skutkowały też odstąpieniem od obciążenia powódek kosztami sądowymi poniesionymi tymczasowo przez Skarb Państwa.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł w punkcie II wyroku na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Sąd Odwoławczy uznał bowiem, że zasadnym jest zastosowanie w stosunku do powódek dobrodziejstwa wynikającego z art. 102 in fine k.p.c. i odstąpienie od obciążenia ich obowiązkiem zwrotu pozwanemu

kosztów postępowania apelacyjnego. Sąd Okręgowy miał bowiem na uwadze te same okoliczności, jakie przemawiały za odstąpieniem od obciążenia powódek kosztami postępowania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, a ponadto fakt, iż powódki nie zainicjowały postępowania apelacyjnego.